

Motion till riksdagen 2010/11: MJ355

av **Gunvor G Ericson m.fl. (MP)**

Bisfenol A

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att införa ett förbud mot bisfenol A i livsmedelsförpackningar och andra produkter där det kan överföras till människor med hänvisning till dess hälsorisker.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att Sverige kraftfullt driver på i EU för att införa ett förbud mot bisfenol A.

Bakgrund

Efter att ett antal studier som visar att bisfenol, som är en av de vanligaste kemikalierna i polykarbonatplast (hårdplast), kan ha en rad skadliga effekter även i låga doser uppdrog EU-kommissionen åt Efsa (European Food Safety Authority) att se över lagstiftningen.

Den 30 september 2010 presenterade Efsa sin genomgång om bisfenol A. Som väntat säger man där att de inte ser någon anledning att göra någonting, trots att flera studier visat på att även små doser av ämnet kan ha skadliga effekter. Men EU-kommissionen skulle kunna göra en egen analys av läget. Det är trots allt så att kommissionen kan göra en egen bedömning av vilken risk människor utsätts för.

Bisfenol upptäcktes redan 1938 i jakten på syntetiska östrogener. Dock fick man fram en mycket effektivare syntetisk östrogen och därför blev aldrig bisfenol ett läkemedel. När en kemist sedan upptäckte att bisfenol gick att polymerisera fick kemikalien ett annat användningsområde.

Bisfenol A är ett bra exempel på en kemikalie som på goda vetenskapliga grunder är misstänkt hormonstörande. Den är också ett bra exempel på en ”modern” kemikalie som finns i en förfärligt stor mängd produkter och artiklar som vi använder dagligen, framförallt i våra bostäder. Vi vet också att

Fel! Okänt namn på

kemikalien läcker ut från en rad olika källor till den omgivande miljön. Ett exempel är nappflaskor där avgivningen troligen ökar om man värmer flaskan i en mikrovågsugn. Detta innebär att hela befolkningen är exponerad, inklusive gravida kvinnor, foster och spädbarn, och det finns data som visar att människor, inklusive spädbarn och foster, tar upp bisfenol A, där ämnet rutinmässigt påvisas i blod från vuxna och spädbarn och på senare tid även i fostervatten och navelsträngsblod. Detta innebär att den övergripande frågan är vilken betydelse det har att vi exponerar foster och spädbarn för denna typ av ämnen för kroniska sjukdomar senare i livet. Detta vet vi inte idag, men det finns onekligen vetenskapligt stöd för att vara ytterst försiktig och börja ta dessa frågor på allvar.

Redan i slutet av 1990-talet uppmärksammades riskerna med bisfenol A. Bland annat i en riksdagsmotion av Miljöpartiet:

Bisfenol A används vid tillverkning av plaster, epoxylim, färg, glas och keramik. Ämnet används också på insidan av konservburkar och i plasttandfyllningar.

Effekter: bisfenol A kan ge allergiska reaktioner. Vid djurförsök har ämnet orsakat leukemi och lymfom, men testerna har hittills inte ansetts tillräckliga för att klassa bisfenol A som cancerframkallande. Ämnet försämrar förmågan hos möss att få ungar och kan också påverka utvecklingen av foster hos samma djur. Bisfenol A har effekter som liknar det kvinnliga könshormonet östrogen, vilket gör att hormonbalansen i kroppen kan störas. Det finns också rapporter om att antalet spermier är färre hos rättungar vilkas föräldrar matats med låga halter av bisfenol A.

Livsmedelsverket beskriver ämnet så här:

Bisfenol A finns framför allt i plastprodukter som CD- och DVD-skivor, ögonlinser, tandfyllningsmaterial, kameraskal, epoxyfärger, epoxylim, tryckfärger, kopieringspapper samt flamskyddsmedel. Mindre än fem procent av all producerad bisfenol A används i olika typer av matbehållare, till exempel nappflaskor och konservburkar, och i enstaka artiklar för mikrovågsvärmning, bordsporslin och förvaringskärl samt hårda vattenflaskor som används vid sport.

Forskning.se skriver i en artikel sommaren 2010:

Bisfenol A, eller BPA som den förkortas, används dels som en tillsats i andra plaster för att göra dem hårdare. Dels används den som monomer, en byggsten vid tillverkning av polykarbonat (PC) vilket är en glasklar värmebeständig hårdplast där bisfenolet är i länkad i långa kedjor. Vid förslitning och upphettning släpper de enskilda bisfenolmonomererna. Ju äldre plast, desto lösare sitter molekylerna och då riskerar vi att få i oss dem, säger Monica Lind, miljötoxikolog och docent i miljömedicin vid Institutionen för medicinska vetenskaper, Arbets- och miljömedicin, Uppsala universitet.

Det finns få kemikalier man vet så mycket om och forskning har bedrivits sedan 1930-talet. Monica Lind berättar att det från början fanns ett medicinskt syfte med bisfenol som bland annat var tänkt att ges till gravida för att deras bebisar skulle växa bättre.

På vilket sätt är den farlig för människor?

– Eftersom bisfenol är östrogen påverkar den östrogena vävnader och att experimentera med hormoner är alltid riskfyllt. Några nyligen publicerade epidemiologiska studier har visat att det finns en koppling till diabetes, hjärt- och kärlsjukdomar hos vuxna och beteendestörningar som aggressivitet hos barn. Påverkan av bisfenol ger en tillväxt av bröstväv-

Fel! Okänt namn på

nad och prostatavävnad och skulle därmed kunna leda till bröst- och prostatacancer.

En politik vars syfte är att skapa en miljö som skyddar människors hälsa bör prioriteras .

Byt ut dagens kortsiktiga ekonomiska tänkande och ge istället utrymme för en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Att främja hälsa och en god miljö är lönsamt för samhället.

Miljö och folkhälsopolitik borde gå hand i hand

Att främja hälsa är ett sätt att utveckla samhället mot långsiktig hållbarhet både ekologiskt, socialt och ekonomiskt med fokus på den sociala dimensionen. Folkhälsa handlar om livskvalitet och har tydlig koppling till både miljöfrågor och fördelningspolitik.

Varför ska barn utsättas för onödiga risker som bisfenol A i nappflaskor, när det redan finns gott om nappflaskor utan detta ämne på marknaden? Svenska regeringen har, efter hårda påtryckningar, talat om ett nationellt förbud men ännu har inget skett. Påpekas bör även att risken med sådan exponering högst sannolikt också gäller gravida kvinnor eftersom foster troligen är ännu känsligare än spädbarn och framförallt känsligare än vuxna.

Utländska studier har tidigare funnit höga halter av bisfenol A i kassakvitton. Nu visar en svensk studie att ämnet också finns i svenska kvitton, till exempel köllappar, parkeringskvitton och tågbiljetter. De innehåller i snitt 1,5 procent bisfenol, runt 1 000 gånger högre halter än i nappflaskor av polykarbonat.

På kassakvitton och självkopierande papper sitter bisfenol löst bundet och man kan därför få i sig ämnet direkt via huden på samma sätt som vi får i oss östrogen genom östrogenplåster. Naturligtvis kan man även få i sig ämnet antingen om man slickar på fingrarna eller om man tar i livsmedel som man sedan äter. Man pratar annars om exponering och innehåll i nanogram, men för just kassakvitton gäller i stället milligram per kvitto.

EU-kommissionen borde ta det säkra före det osäkra och förbjuda bisfenol A med hänvisning till försiktighetsprincipen. Sveriges regering har där ett stort ansvar att driva på EU. Men i avvaktan på det bör vi själva införa ett förbud. Detta bör riksdagen ge regeringen tillkänna.

Stockholm den 25 oktober 2010

Gunvor G Ericson (MP)

Jonas Eriksson (MP)

Stina Bergström (MP)